

ÅRS MØDE

2024

LANDSFORENINGEN
AF MENIGHEDSRÅD

FORMANDENS KOMMENTARER
TIL DEN FOLKEKIRKELIGE SITUATION,
DELEGERETMØDET D. 31. MAJ 2024

FORMANDENS KOMMENTARER

TIL DEN FOLKEKIRKELIGE SITUATION, DELEGERETMØDET D. 31. MAJ 2024

Klokken er ved at nærme sig fire. Her på Nyborg Strand skal vi nu være sammen over tre dage for at drøfte en række spørgsmål, som er væsentlige for menighedsrådene og for hele folkekirken. Vi skal sige hej til gamle kendinge og tale med nye mennesker og have inspiration med hjem.

Det er ved at være en hel del år siden, at jeg selv var med for første gang. Det husker jeg stadig som en virkelig god oplevelse.

Det gjorde indtryk på mig at tale med menighedsrådsmedlemmer fra andre steder end der, hvor jeg selv kommer fra. Det gav mig appetit på arbejdet i mit eget menighedsråd, og det gav mig en forståelse for alt det, vi har tilfælles, men også for de store forskelle, der præger menighedsrådenes vilkår, både når det kommer til traditioner, til økonomi og til de menneskelige ressourcer. Jeg kan huske, at jeg tænkte, at det er vigtigt, at vi har en forening, som er til for vores skyld, og som kan give os alle en stærk, fælles stemme.

87 32 21 33: Det er blevet kaldt det vigtigste telefonnummer i folkekirken. Det er Landsforeningen af Menighedsråds nummer, som vi ringer til, hvis vi som menighedsråd har brug for rådgivning, for hjælp med udvikling, valg, personale, regnskab, uddannelse. Det er naturligvis også muligt at sende en mail, at få en samtale uden for almindelig kontortid her efter kl. halv fire om eftermiddagen eller møde en af Landsforeningens konsulenter hjemme hos os selv i vores eget menighedsråd eller til et relevant kursus i distriktsforeningen.

***

Landsforeningen er også alle jer delegerede og alle jer, der engagerer jer i distriktsforeningernes bestyrelser rundt omkring. I er mange, og I repræsenterer endnu flere, og det fine er, at I er både gejstlige og lægfolk, og at I kommer fra store steder og små steder, fra by og fra land.

Der er få steder i folkekirken, der kan det, som Landsforeningens årsmøder kan. Med de dagsordener, som folkekirken står over for, så er det vigtigt, at der findes steder, hvor vi kan mødes og lytte til hinanden, hvor vi kan være uenige sammen, og hvor vi prøver at finde nogle løsninger.

Dette er et sted med stemmer. Stemmer fra det lokale folkekirkelige demokrati i snart sagt hvert et hjørne af landet. Stemmer, som repræsenterer alle de mange mennesker ude omkring, som gør en stor indsats for vores folkekirke.

***

Jeg vil gerne tage jer med ud i virkeligheden et øjeblik: Her ved firetiden om eftermiddagen er der med garanti en menighedsrådsformand eller en kontaktperson et eller andet sted, der tænder for sin computer.

Der er altid mails i indbakken, og efter en travl uge, er det selvfølgelig ikke det sjoveste i verden at kaste sig over menighedsrådets opgaver nu, men på den anden side bliver det heller ikke sjovere senere på dagen eller i morgen. Der er folk, der skal have svar på noget. Der er ting, der skal være styr på. Der skal måske også trækkes lidt ekstra luft ind og tages fat om større beslutninger og om svære samtaler.

Præsten i menighedsrådet har også skærmtid nu efter en dag med mange forskellige opgaver. Der skal skrives om nye højskoledage i sognegården og laves et budget for børnegudstjenesterne. Om lidt ringer det på døren. Der er to vigtige samtaler, inden arbejdsdagen er til ende: en sjælesorgssamtale, og en samtale med ungt par, som overvejer at få deres barn døbt.

Ved firetiden om eftermiddagen bliver trafikken tættere på vejene. Det er ved at være fyraften for mange. Samtidig er det ved at være det tidspunkt, hvor mange menighedsrådsmøder, udvalgsmøder og ansættelsessamtaler foregår i folkekirken.

De mange folkevalgte i landets menighedsråd, som selv har et job at passe, har nu mulighed for at mødes med dem, som er på job i folkekirken. Det er ikke uden vanskeligheder, og vi kender alle til de små forhandlinger med os selv og hinanden om det rigtige mødetidspunkt. Nogle skal måske køre lidt tidligere fra deres arbejdsplads, andre skal blive lidt længere på arbejde, for at det hele kan gå op.

Den sene eftermiddag og aftentimerne er ofte i brug, for at tandhjulene kan dreje rundt i det folkekirkelige maskinrum. Og denne tid på dagen er langt fra heller optimal. Tænk bare på forældre, der skal hente, på aftensmad og sengetid i børnefamilierne. Tænk på dem med aften- og natarbejde og på alle de andre aktiviteter, der også skal være plads til i fritiden.

***

Det kræver tid og fleksibilitet og også generøsitet at være ansat eller valgt eller kaldet til at tage en tårn i folkekirkens maskinrum. Derfor er det flot, at vi er så mange, der er med til at få enderne til at mødes i folkekirken. Lad os give hinanden et klap på skulderen.

Derfor er det, at jeg, mens jeg minder jer om, at de ansatte fra 1. juli i år skal registrere deres samlede daglige arbejdstid, så regler om arbejds- og hviletid bliver overholdt, samtidig opfordrer jer til ikke at overimplementere de nye EU-regler. Formålet med de nye regler er at beskytte den enkelte medarbejder. Vi skulle nemlig få skabt en rigid kultur omkring arbejdstid, der gør det endnu sværere for os at mødes.

Denne tid på dagen, lige nu, er en investering i den særlige ordening, som folkekirken er, en slags demokratiets time, hvor præster og lægfolk kan mødes, hvor politikere og organisationsfolk og embedsmænd kan mødes, hvor kirkens ansatte og repræsentanter for kirkens medlemmer kan mødes. Sammen kan de være med til at skabe gode rammer for kirkens liv og vækst.

***

I salen i dag er også Landsforeningens gæster. Kirkeministeren og medlemmer af folketingets kirkeudvalg: en særlig velkomst til jer. I Danmark er relationen mellem stat og kirke nær, og det er godt, at det er sådan. Folkekirken er indlejret i de første linjer af vores grundlov: ”Den evangelisk-lutherske kirke er den danske folkekirke og understøttes som sådan af staten.” På onsdag kan grundloven fejre 175-års fødselsdag. Tillykke til Danmark! Tillykke til både staten og kirken.

Repræsentanter for biskopperne, stiftsrådene, Præsteforeningen og Provsteforeningen, for ministeriet og for en lang række organisationer – jer alle sammen har Landsforeningen af Menighedsråd et samarbejde med på forskellige måder. Tak for et tillidsfuldt samarbejde om alt det, der kræver vores fælles indsats for folkekirkens bedste.

Her i salen er også repræsentanter for alle menighedsrådenes ansatte, og det betyder noget særligt at sige et varmt velkommen til jer.

Menighedsrådenes medarbejdere har en stor betydning for det, vi kalder folkekirkens tilstedeværelse. I er varme hænder og kreative hoveder, I sætter stemning og sørger for gode rammer. Ved at løse en masse opgaver understøtter I os menighedsråd i det ansvar, som er vores. I bidrager med jeres forskellige fagligheder og har forståelse for det menneskelige møde, som sker i kirkerummet og i kirkedøren og i sognegården og på kirkegården, i al slags vejr, hver dag i ugen, året rundt. Tak for det.

Hvordan udfaldet bliver af valget senere på året, er ikke kun spændende for os, der er på valg. Det er også spændende for jer, der ikke er på valg. Tak fordi I engagerer jer og er med til at sprede budskabet om, at arbejdet i menighedsrådet er vigtigt og giver mening. Tak fordi vi trygt kan stole på, at I også stiller op til samarbejdet med alle de nye menighedsrådsmedlemmer, som bliver valgt i år.

***

Det er helt afgørende for vores forståelse af, hvad en evangelisk-luthersk folkekirke er, at der er et engagement fra menighedens side i kirkens liv, og at der i menighedsrådet er et samvirke mellem præsterne og de valgte repræsentanter for menigheden.

Valget fylder meget i år. Demokratiet kræver en ekstra indsats, og jeg anbefaler jer at investere tid og kræfter i de personlige samtaler om menighedsrådets betydning med de potentielle kandidater.

Vi skal også være opmærksomme på at finde dem, der skal følge efter os her i Landsforeningens demokrati. Ved sidste årsmøde havde op mod halvdelen af deltagerne været med i menighedsråd i mere end 16 år. Blandt andet derfor har vi i år nogle ”test-piloter” med, som skal hjælpe os med at beskrive, hvordan vores årsmøde opleves af en yngre førstegangsdeltager. Tak til jer.

***

De fleste menighedsrådsmedlemmer vil, hvis de bliver spurgt, henvise til et lokalt engagement som begrundelse for, at de har sagt ja til at sidde i menighedsråd: En kærlighed til noget, hjerte for noget. For et bestemt lokalsamfund, som vi selv er en del af, for en bestemt gruppe, som vi gerne vil gøre noget for, for en bestemt kirke eller kirkegård, som er særligt knyttet til vores families historie, for en bestemt præst, som er kommet til at betyde noget for vores forhold til kirke og tro, for kulturen, for børn og unge, for udbredelsen af kirkens gode budskab.

Når vi en gang imellem oplever, at det er svært at løse den opgave, der er blevet os betroet, så gør det ondt. Der tales af og til om hovedpiner og ømme tær i folkekirken, men jeg lige holde fast i hjertet: Det, vi har hjerte for, har potentiale for masser af glæde, men også for, at det kan gøre ondt.

Det gør ondt, når sognet bliver vurderet til ikke at skulle have sin egen præst, når den nuværende går på pension. Det gør ondt, når livremmen skal spændes ind, og der ikke bliver råd til at alt det, vi gerne vil. Det gør ondt, når de andre ikke vil samarbejde om det, jeg synes, er verdens bedste idé. Det gør ondt, hvis vi ikke magter at skabe den gode kultur i menighedsrådet og på arbejdspladsen, som gør, at vi kan leve op til de høje forventninger, der helt naturligt er til et godt arbejdsmiljø i folkekirken. Det gør ondt, hvis der ikke er nogen, der har lyst til at stille op til menighedsrådet, eller hvis dem, der har taget en tørn mere end én gang, er ved at køre trætte. Det gør ondt, hvis vi oplever, at det bliver så tungt at løse de opgaver, der ligger på menighedsrådets bord, at vi taber overblikket over det overordnede ansvar og mister arbejdsglæden og følelsen af, at det giver mening.

***

Så er tiden kommet til at diskutere, om der er opgaver, som i dag løses af menighedsrådene, som i fremtiden skal løses af andre, f.eks. provstiet eller stiftet? Om der er

opgaver, der skal uddelegeres til for eksempel en daglig leder, som menighedsrådet ansætter, enten selv eller i fællesskab med andre menighedsråd? Om der er opgaver, som allerede i dag kan løses sammen med andre i kraft af ændringerne i Lov om folkekirkens økonomi, som kom sidste år.

Vi skal passe på med at tømme menighedsrådene for reelt ansvar og for reelle muligheder for at løfte det ansvar. Derfor skal vi, når vi diskuterer dette, blive klare på, hvad vi mener, når vi taler om menighedsrådets ansvar på den ene side og den konkrete opgaveløsning på den anden.

Vi skal også blive klare på, hvad vi mener med ordet professionalisering. Når jeg taler om professionalisering, taler jeg både om, at opgaver lægges i hænderne på ansatte medarbejdere og ledere, men også at menighedsrådene gennem uddannelse og kurser løfter deres kompetenceniveau. Uanset om vi taler om det ene eller det andet, vil nogle former for professionalisering komme til at koste flere penge. Men det kan vise sig at være helt nødvendigt at prioritere for at sikre en bedre og mere tydelig ledelse og et godt arbejdsmiljø på de folkekirkelige arbejdspladser. Det er vigtigt, også for folkekirkens samlede omdømme.

I Landsforeningens bestyrelse synes vi, at menighedsrådene i højere grad skal kunne organisere sig, som det passer bedst for dem. En god menighedsrådslov er en menighedsrådslov, der overordnet definerer menighedsrådets ansvar og opgaver – set i øvrigt i sammenhæng med det, som er provstiudvalgets og stiftsrådets ansvar og opgaver – og som kan understøtte os i den virkelighed, at vi har meget forskellige vilkår. Vi skal have friheden til at løfte ansvaret og løse opgaverne, som det passer bedst for os lokalt, i storbyen, i købstaden, i forstæderne, i stationsbyerne, i landdistrikterne og på de små øer.

***

Det er altid relevant at deltage på årsmødet og give sin mening til kende om menighedsrådenes vilkår og fremtid, men netop i år kan man roligt sige, at det er særligt relevant, ja faktisk højaktuelt. For netop i år har kirkeminister Morten Dahlin sat et projekt i gang i By-, Land- og Kirkeministeriet om forenkling og bedre understøttelse af menighedsrådene. Et projekt, som skal være færdigt om et år, og som skal føre til ny lovgivning i Folketingssamlingen 2025-26.

Jeg er en af dem, der repræsenterer jer i dette projekt. Det er, må man sige, et vigtigt sted at befinde sig som formand – og bygge bro mellem medlemmernes holdninger og oplevelser ude i virkeligheden og de bonede gulve på Slotsholmen. Jeg oplever, at vi har meget at byde ind med. Det skyldes, at vi her i Landsforeningen har forberedt os grundigt og talt om disse ting i en længere årrække, i denne forsamling, i vores distriktsforeninger og i Landsforeningens bestyrelse.

Jeg venter derfor spændt på de drøftelser, vi skal have med hinanden på dette årsmøde. Jeg vil lytte, og jeg vil tage vigtige budskaber med videre i projektarbejdet.

Allerede i næste uge udsendes der fra By-, Land- og Kirkeministeriet et spørgeskema, hvor alle menighedsrådsmedlemmer, fødte såvel som valgte, får mulighed for at give vores mening til kende om menighedsrådsarbejdet, som vi oplever det i dag, og vores ønsker til menighedsrådsarbejdet i fremtiden. Vi modtager brugerundersøgelsen i e-Boks, og det er vigtigt, at så mange som muligt får besvaret undersøgelsen.

Tak til kirkeministeren, fordi vi er blevet inviteret med ved bordet. Tak fordi du har sat et arbejde med menighedsrådsloven i gang og indbyder alle menighedsrådsmedlemmer til at bidrage med deres synspunkter.

Tak fordi du også har vist handlekraft på andre områder. Jeg sidder også i det udvalg, du har nedsat til at kigge på bæredygtig finansiering af folkekirkens fælles opgaver. Vi oplever, at der rykkes på vigtige temaer, som har været rejst i Landsforeningen gennem en del år.

***

”Folkekirken er kirke fra neden”. Langt størstedelen af folkekirkens økonomi og aktiviteter besluttet ude lokalt i menighedsrådene og provstiudvalgene. Den lokale økonomi udgør 78 % af den samlede folkekirkelige økonomi. ”Folkekirkens økonomi er som en pære: den er tungest for neden,” er det engang blevet udtrykt.

Når det er sagt, så er folkekirken samtidig én samlet folkekirke, som fremstår og virker som en landsdækkende enhed. Der er mange opgaver, som varetages på landsplan og finansieres af fælles midler. Pengene til folkekirkens fælles kasse opkræves som den såkaldte landskirkeskat.

Det, som landskirkeskatten går til, har vi alle glæde af: hovedparten af præsternes og provsternes løn, de ti stiftsadministrationer, kirkemusikskolerne, FUV og Folkekirkens it, den fælles kommunikation og udligningsordningen, som omfordeler midler til de mindst ressourcestærke provstier.

Udviklingen går i retningen af, at flere opgaver skal løses i fællesskab. Jeg oplever, at der er en stigende efterspørgsel efter landsdækkende indsatser til alt fra bedre arbejdsmiljø, kompetenceudvikling og rekruttering over Folkekirkens Grønne Omstilling, Liturgisk Forum og samarbejde om migranter til nye digitale krav og løsninger.

En række af de udfordringer, som folkekirken står overfor, er for store til, at det giver mening, at sogne og provstier løser dem lokalt.

***

Når stadig flere anliggender bliver fælles, er det dog vigtigt at holde fast i det demokrati og det samvirke mellem læge og gejstlige, som vi har lang og god erfaring med i folkekirken. Demokratiet skal følge med. Hvis flere opgaver og flere midler i fremtiden skal rykkes fra lokalt niveau, som har været demokratisk styret siden J.C. Christensens lov om menighedsråd i 1903, og opad til nationalt niveau, risikerer vi de facto at sætte gang i en afdemokratisering af folkekirken – i hvert fald når det handler om opgaveløsningen og brugen af pengene.

Prioriteringsdiskussionerne vil i fremtiden blive benhårde, fordi der ikke er penge til alt, og fordi der skal findes fornuftige balancer mellem landsdelene og mellem de forskellige niveauer i folkekirken. Prioriteringen af pengene på landsplan bør hvile på processer og beslutninger, som medlemmernes valgte repræsentanter har en høj grad af medansvar for. Også i den sammenhæng vil der være brug for stemmer fra hele landet, fra små og store steder, fra by og fra land.

Lad os træffe beslutninger på måder, som er rimeligt åbne og gennemskelige, og hvor der foregår en samtale om de ting, vi hver især har hjerte for, og hvor vi kan drage hinanden politisk til ansvar for beslutningerne.

Der er også behov for, at folkekirkens medlemmer får større indflydelse på ændringer i folkekirkens liturgier, herunder nye ritualer og salmebøger. Folkekirken bør kunne føre en løbende og mere ligeværdig samtale med staten om folkekirkens vilkår og opgaver. Betydningen af gode procedurer, af det, som kaldes procesretfærdighed, viser sig altid at være særligt stor, når der træffes meget upopulære beslutninger, som f.eks. da et flertal i folketinget sidste år afskaffede en helligdag.

Jeg glæder mig til en dag i morgen med debatter om menighedsrådenes vilkår og fremtid, om økonomien til folkekirkens fælles opgaver, om hvordan vi træffer beslutninger om folkekirkens fælles anliggender, om arbejdet med gudstjenestens liturgi i menighedsrådene og meget mere.

***

Menighedsrådene er en af grundpillerne i relationen mellem folk og kirke i Danmark. Menighedsrådene er med til at sikre, at kirkerne er lokalt forankrede, har højt til loftet og er forskellige – og dermed relevante for flest mulige. Menighedsrådene er garanter for, at folkekirken er folkelig.

Folkekirken bygger på og bidrager til den stærke sammenhængskraft i Danmark. Det er svært, hvis ikke umuligt, at forstå folkekirken og den evangelisk-lutherske tro, som den udfolder sig i Danmark, løsrevet fra dansk historie og kultur. Begge dele er kirken ikke bare blevet påvirket af, men har også selv påvirket.

Tænk på, hvordan menighedsrådene hundredvis af steder i dette land understøtter musik og sang, kunst og kultur og foredragsvirksomhed i lokalsamfundene. Tænk på,

hvordan folkekirken løfter et kæmpe ansvar for en tusindårig bygningskultur, som i øvrigt, vil jeg mene, er et fælles anliggende for alle i Danmark.

Når menighedsrådene især i landdistrikterne passer og plejer vores middelalderkirker, løser I en kæmpe opgave på vegne af os alle. Men kan det blive ved med at gå? Her er der behov for at finde flere fælles løsninger, både i forhold til at finansiere, men også prioritere. Der skal træffes nogle valg, som er bæredygtige på den lange bane.

***

Folkekirkens største styrke er det stærke bånd mellem folk og kirke. Folkekirken er tæt på, og danskerne har mange positive møder med deres kirke. De positive møder er med til at skabe relationer, som nogle gange rækker i generationer.

Folkekirken giver os et sted, hvor vi kan høre hjemme, og er for de fleste danskere den naturlige ramme om kristendom og kristentro. Et mindretal er ikke medlemmer, og grundloven sikrer retten til at vælge sin tro frit eller vælge tro helt fra. Folkekirken har dog også stor værdi for ikke-medlemmer, når den f.eks. tager et ansvar for samfundets svageste og for kulturliv, kulturarv og begravelsesvæsen.

Udmeldinger er imidlertid ikke den største udfordring for folkekirkens medlemstal. Det er derimod to andre forhold: At andelen af borgere i dette land, som har en baggrund uden for Danmark, og for hvem der ikke umiddelbart er et tilhørsforhold til folkekirken, er voksende. Og at andelen af medlemmer af folkekirken, der vælger ikke at få deres børn døbt, er voksende.

Denne nye virkelighed, som allerede kan ses i større eller mindre grad i alle dele af landet, og som på sigt kan få meget store konsekvenser for vores muligheder for at være kirke, bliver vi nødt til at forholde os til.

Vi skal i endnu højere grad, end vi allerede er, være en folkekirke, der aktivt og vedholdende arbejder på at få nye medlemmer, fastholde vores nuværende medlemmer og få flere forældre til at vælge at få deres børn døbt.

Brug i den forbindelse de nye sognerapporter, som FUV har lavet, og som nu ligger tilgængeligt for hvert eneste sogn på sogn.dk. Her er der viden at hente om befolkningens tilknytning til folkekirken, om alder og herkomst og udviklingen i antallet af kirkelige handlinger. Dyk ned i jeres lokale sognerapport som grundlag for de vigtige overvejelser om, hvordan I bedst kan prioritere jeres aktiviteter og budgetter.

***

I debatten om folkekirkens faldende medlemstal er dobbelt medlemskab blevet nævnt. Det er sådan i dag, at borgere, som har baggrund uden for Danmark, og som er kristne, og som ønsker en stærkere tilknytning til folkekirken, ikke kan blive medlemmer, medmindre de melder sig ud af den kirke, de kommer fra.

Jeg vil gerne, at Landsforeningens bestyrelse bliver en del af debatten om dobbelt medlemskab. Vi skal i dybden med emnet og tage stilling. Skal et medlem af folkekirken samtidig kunne være medlem af en anden kirke? Vores særlige opmærksomhed vil være på folkekirkens demokrati, på menighedsrådene, på medlemsrettigheder og -pligter. Men vi skal også se på et bredere perspektiv: på kirkernes betydning og forandrede rolle i en mere globaliseret verden og på folkekirkens relationer til andre kirkesamfund. Vi er en stor bestyrelse, bredt sammensat, og vi er gode til at drøfte ting med hinanden og også brede drøftelsen ud, så andre kan være med.

For mig giver det mening at kigge på, om medlemmer af de kirker, som står folkekirken nærmest, og som anerkender hinandens embeder inden for det såkaldte Porvoo-fælleskab, kan være medlem af folkekirken uden at skulle forlade f.eks. Svenska Kyrkan og Church of England.

***

Folkekirken er en kirke, og det giver ikke mening at tale om folkekirken uden teologien. Teologien kan omvendt heller ikke stå alene uden folk. Det er karakteristisk for evangelisk-luthersk kristendom, at den forholder sig til befolkningen bredt. Den tager pulsen på samfundet, mærker efter i sin samtid og udfordrer sin samtid. Det gode budskab skal forkyndes for hele folket i et sprog, som folk forstår.

Folkekirken er en del af et demokratisk samfund, og ved menighedsrådsvalgene har alle folkekirkens medlemmer mulighed for at udøve deres demokratiske ret og præge deres lokale kirke. Folkekirkens demokrati er mere end valgene; det er også hverdagen mellem valgene.

Det er min erfaring, at samtalerne er altafgørende for folkekirken. Når vi møder samfundet omkring os. Når vi i menighedsrådet samarbejder om kirkens liv og vækst. Når sogne og provstier samarbejder om det ene og det andet. Når vi i en folkekirke med en indviklet struktur på tværs af forskellige perspektiver og forskellige interesser skal finde fælles løsninger.

I Landsforeningen af Menighedsråd tager vi del i samtalerne, og vi er med til at finde de fælles løsninger.

- Anton Pihl